

בְּרֵכַת הַמְּזוּזוֹן לַיָּמִי הַגָּדוֹל הַפְּסוּחַ גּוֹסֵס כ"ק תַּיִמָן בַּלְדֵי יַעֲ"א

ברכת הזן – יתן הודאה בשמחה לבורא יתברך, על שזן את כל העולם בחסדיו (יסרה"ט)

בָּרוּךְ אַתָּה יי אלהינו ^{תקוף בעל הטקס, ובעל תשובות סלם} אלהינו ^{אמן וכל הוה והוה ויהיה}, הַעוֹלָם הַזֶּה אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, בְּטוֹב, בְּחַן, בְּחֶסֶד, וּבְרַחֲמִים. וטובו הגדול לא חסר לנו, ואל יחסר לנו לעולם ועד. כי הוא זן (ומזין), ומפְרֵס לְכָל חַי רְצוֹן. ומכין מזון לְכָל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא. בָּרוּךְ אַתָּה יי ^{אמן וכל הוה והוה ויהיה} הַזֶּה* בְּרַחֲמֶיךָ אֵת הַכֹּל:

ברכת הארץ – חיוב גמור עלינו לתת הודאה עצומה לה, על שהנחיל לנו באהבתו ארץ חמדה זו לנחלה וירושה עולמית, לקיים בכל עת ובכל רגע את מצוות העשה הגדולה של ישיבת א"י, ויגיל וישמח מאוד במצותו התדירה הזו.

נוֹדָה לך יי ^{אמן וכל הוה והוה ויהיה} אלהינו ^{תקוף בעל הטקס, ובעל תשובות סלם}, ונְבָרְכֶךָ מְלַפְנוּ. כי הנחלת את אבותינו, אֶרֶץ חַמְדָּה, טוֹבָה וְרַחֲבָה, בְּרִית וְתוֹרָה. ועל שהוצאתנו מאֶרֶץ מִצְרַיִם, וּפְדִיתָנוּ מִבַּיַת עַבְדִּים. ועל תּוֹרָתְךָ שֶׁלַמְדָתֵנוּ, ועל חֻקֵי רְצוֹנְךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ:

ועל כֹּלם, יי ^{אמן וכל הוה והוה ויהיה} אלהינו ^{תקוף בעל הטקס, ובעל תשובות סלם}, אָנוּ מוֹדִים לְךָ, וּמְבָרְכִים אֵת שְׁמֶךָ. כְּאֹמֹר, וְאֶכְלֵת וּשְׁבַעְתָּ, וּבְרַכְתָּ אֵת יי ^{אמן וכל הוה והוה ויהיה} אֱלֹהֶיךָ ^{תקוף בעל הטקס, ובעל תשובות סלם}, עַל הָאָרֶץ הַטוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לְךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יי ^{אמן וכל הוה והוה ויהיה} הַזֶּה* הָאָרֶץ וְעַל הַמְּזוּזוֹן:

בניין ירושלם – יכניס צער גדול בליבו על עם ישראל הנמצא בגלות המרה, ועל שבהמ"ק עדיין עומד בחרבנו, שהיה זו הסיבה לכך שאין יום שאין בו קללה ושאין יורד משמים השפע והברכה כמקדם. (יסרה"ט)

רַחֵם עִמָּךָ, ועל ירושלם עירך, ועל ציון מְשֻׁבֵן כְּבוֹדְךָ. ועל הבית הגדול והקדוש, שְׁנִקְרָא שְׁמֶךָ עָלָיו. ומלכות בית דָּוד מְשִׁיחֶךָ, תַחֲזִיר לְמִקּוֹמָה בְּיָמֵינוּ:

בשבת אומר
אלהינו ^{תקוף בעל הטקס, ובעל תשובות סלם} ואלהי ^{תקוף בעל הטקס, ובעל תשובות סלם} אבותינו. רצה והחליצנו במצותיך, ובמצות יום המנוח השביעי הזה. נְשׁוּבוֹת בּוֹ וְנָנוּחַ בּוֹ, כְּמִצְוַת רְצוֹנְךָ, וְאַל תְּהִי צָרָה וְיָגוֹן בְּיוֹם מְנוּחַתֵינוּ:

אלהינו ^{תקוף בעל הטקס, ובעל תשובות סלם} ואלהי ^{תקוף בעל הטקס, ובעל תשובות סלם} אבותינו. יַעֲלֶה וַיָּבֵא, יַגִּיעַ, יִרְאֶה, יִרְצֶה, יְשַׁמַּע, יַפְקֹד, יַזְכֵּר (לְפָנֶיךָ) זְכוֹנָנוּ, וּזְכוֹן אֲבוֹתֵינוּ, וּזְכוֹן יִירוּשָׁלַם עִירְךָ, וּזְכוֹן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדְּךָ, וּזְכוֹן כָּל עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לְפַלְטָה, לְטוֹבָה, לְבִרְכָה, לְחַן, לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים.

בחול המועד אומר
ביום מקרא קדש הזה, ביום מועד חג המצות הזה,

לְרַחֵם בּוֹ עָלֵינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ. וְזָכְרָנוּ יי ^{אמן וכל הוה והוה ויהיה} אֱלֹהֵינוּ ^{תקוף בעל הטקס, ובעל תשובות סלם} בּוֹ לְטוֹבָה. פִּקְדָנוּ בּוֹ לְבִרְכָה. הוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים, בְּדַבַּר יְשׁוּעָה וּרְחֻמִים. חוֹס וְחֲנָנִי, וּרַחֵם עָלֵינוּ. וּמְלֻטָנוּ בּוֹ מִכָּל צָרָה וְיָגוֹן, וּשְׂמַחְנוּ בּוֹ שְׂמַחָה שְׁלֵמָה, כִּי אֵל מֶלֶךְ רַחוּם וְחֲנוּן אַתָּה:

ובנה את ירושלם עירך בקרוב, כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. בָּרוּךְ אַתָּה יי ^{אמן וכל הוה והוה ויהיה} הַזֶּה* בּוֹנֵה בְּרַחֲמֶיךָ אֵת יִירוּשָׁלַם: (המברך אומר בלחש) אָמֵן.

ברכת הטוב והמטיב – נתקנה על הנס שנעשה להרוגי ביתר, שכאשר נתנו לקבורה אחרי זמן רב ראו שגופותיהם שלימות שלא הסריחו, ואף עוף השמים לא נגע בהם. (מהר"ש)

בָּרוּךְ אַתָּה יי ^{אמן וכל הוה והוה ויהיה} אלהינו ^{תקוף בעל הטקס, ובעל תשובות סלם}, הַעוֹלָם הַזֶּה אֶת הַטוֹב וְהַמְטִיב בּוֹרְאָנוּ, קְדוֹשֵׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב. הַמֶּלֶךְ הַטוֹב וְהַמְטִיב שְׁכָבְלָנוּ יוֹם וַיּוֹם, [הוא גְמֻלְנוּ] הוא גּוֹמֵלְנוּ [בְּן יַגְמֵלְנוּ] חַן וְחֶסֶד וּרְחֻמִים וְכָל טוֹב: הֲרַחֲמֵנוּ יִשְׁתַּבַּח לְדוֹרֵי דוֹרִים: הֲרַחֲמֵנוּ יִתְפַּאֲרַ, לְנִצּוֹחַ נַעֲחִים: הֲרַחֲמֵנוּ יִפְרַנְסֵנוּ בְּכִבּוּד: וְהֲרַחֲמֵנוּ יִסְמִכְנוּ עַל הַכְּבוֹד: הֲרַחֲמֵנוּ יִשַׁע שְׁלוֹם בְּיָמֵינוּ: הֲרַחֲמֵנוּ יִגְאֵל שְׂכִינְתֵנוּ עִנּוּנוּ: הֲרַחֲמֵנוּ יִשְׁלַח בְּרִכָּה רַחוּם וְהַצְלִיחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֵינוּ: הֲרַחֲמֵנוּ יִפְתַּח לָנוּ אֵת יְדוֹ הֲרַחֲבָה: הֲרַחֲמֵנוּ יִפְתַּח לָנוּ וְלֵב בְּנֵינוּ לְתַלְמוּד תּוֹרָתוֹ: הֲרַחֲמֵנוּ יִגְדֵלְם לַעֲבוּדָתוֹ וְלִירְאָתוֹ: הֲרַחֲמֵנוּ יִשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה, לְכָל חוּלֵי עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל: (המתארח אצל חבירו, המנהג שמוסיף הֲרַחֲמֵנוּ יִבְרַךְ בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה: הֲרַחֲמֵנוּ יִיָּשֶׁר אוֹרְחוֹתָיו: הֲרַחֲמֵנוּ יַצְלִיחַ אֵת דְרָכוֹ: הֲרַחֲמֵנוּ מִכָּל צָרָה וְיַנְיֵק וְצִילָחוּ:)

הֲרַחֲמֵנוּ יִזְכְּנוּ לַיִּמּוֹת הַמְּשִׁיחַ, וְלְבִנְיָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְלַחַיִי הָעוֹלָם הַבָּא: צֵרִיךְ ליתן לב לענות אמן גם אחרי הֲרַחֲמֵנוּ יִזְכְּנוּ לַיִּמּוֹת הַמְּשִׁיחַ וכו'.

מגדול יְשׁוּעוֹת מְלָכּוֹ, וְעוֹשֵׂה חֶסֶד לְמְשִׁיחוֹ, לְדוּד וּלְזָרְעוֹ, עַד עוֹלָם: כְּפִירִים, רָשׁוּ וּרְעִיבֵי. וְדוֹרְשֵׁי יי ^{אמן וכל הוה והוה ויהיה} לֹא יִחְסְרוּ כָּל טוֹב: הוֹדוּ לַיי ^{אמן וכל הוה והוה ויהיה} כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדְךָ: (בָּרוּךְ הָאֵל הַמּוֹשִׁיעַ):

© כל הזכויות שמורות
"י"ל ע"י "אור ההלכה" – להפצת מסורת חכמי תימן
בעריכת הצב"י מאיר ליאור לוי (שעתאל) יצ"ו
ניתן להשיג ברכונים בטל: 02-6420535
תוסיפו שְׁנַיִם רְבוֹת שְׂמַחִים בְּמוֹעֲדֵי טוֹבִים

ביום טוב אומר
ביום טוב מקרא קדש הזה, ביום חג המצות הזה,
* האומרים מלה במלה עם המברך, יסיימו כאן את הברכה ע"מ שיוכלו לענות אחרי אמן.

מצוה לומר על השולחן דברי תורה, ויש להזהר בזה מאד (שע"ה כט, ז).

דברי תורה קצרים מתוך ספר שלחן ערוך המקוצר
למרחן הגאון רבי יצחק רעאב"א שליט"א

ליום א' דפסח א. המנהג לומר מזמור לתורה גם בערב פסח, וכן בחול המועד פסח. ובבלדי נוהגין לאמרו אפילו ביום טוב, חוץ מבשבת שאומרים במקומו מזמור שיר ליום השבת: (ח, א)

ב. ביום טוב המנהג בתימן היה שחוגגים ושמהים ומשוררים בביתם בחבורות קרובים וחברים יחד. ולתפילה משכימים לביהכ"נ קודם עלות השחר להתפלל בניגון נאה וקול נעים. וחולקים כל יום לחצאין, חציו לאכילה ושתיה, וחציו לביהכ"נ, לעסוק בדברי תורה. ביום טוב עד הצות, בבית. ומחצות ואילך, היו לומדים בביהכ"נ מעט זוהר, ואח"כ שלחן ערוך, ושאלות ותשובות [דהיינו שת"ח] נושאים ונותנים בתורה בפרהסיא עד זמן המנחה. ומתפללים ערבת וחזורים ללמוד כנהוג: (צח, ז)

ג. סדר הספירה כפי מנהגינו. הגדול שבציבור (או חזן ביתהכנסת) מודיע תחילה מניין הספירה של אתמול, כגון ביום העשירי אומר כך, אתמול תשעה יומי בעומר, דאינון חד שבועא ותרין יומי. ואח"כ מברך, בא"י אמ"ה אקב"ו על ספירת העומר, ומתכוין בברכה זו להוציא את כל הקהל וגם הם מתכוונים לצאת בברכתו. סיים הברכה, עונים כולם אמן. וממשיכים לומר, וכן הוא אומר עמהם, "האידיאנא עשרא יומי בעומר, דאינון חד שבועא ותלתא יומי", לפי שמצוה על כל אחד ואחד לספור לעצמו. (ופירוש "האידיאנא", כמו האי עידאנא, ר"ל זה העת. ובספירת יום אחרון, סטימאם שבעה שבועי "שלמו", ר"ל תמימים): (צב, ב)

ליום ב' דפסח א. יש מי שאומר שביום שני של פסח יש לעשות בסעודה איהו דבר לזכר סעודת אסתר שהיתה ביום זה, שבו ביום נתלה המן (אמנם אין נוהגים כן): (צח, ו)

ב. בקיץ, אם טעה ולא אמר מוריד הטל, אינו חוזר, מפני שהטל אינו נעצר. ואם טעה ואמר משיב הרוח ומוריד הגשם, אם נזכר קודם שסיים ברכת מחיה המתים, חוזר ומתחיל אתה גבור וכו', וכן אם כבר סיים אלא שעדיין לא התחיל ברכה שאחריה. אבל אם לא נזכר עד לאחר שהתחיל ברכה שאחריה, חוזר לראש התפילה: (יא, ד)

ג. אפשר לרדף את המצות הקשות והיבשות ע"י לחלוק קל במים, זמן-מה לפני שמגיעים לברכת המוציא ועל אכילת מצה. (ומה שמבואר בספרי הפוסקים בסימן תס"א סעיף ד' שרק בדיעבד יוצאים ידי חובה במצה שרויה, היינו דוקא בשרייה מרובה שטעם המצה מתבטל על ידה). ומי שהוא זקן או חולה ואינו יכול לאכול שרויה במים, יכול לשרותה בין או בשאר משקים. כששורין את המצה לצאת בה, צריכין ליוהר שלא לשרותה מעת לעת, כי אז נחשבת כמבושלת ואין יוצאין בה: (צא, יז)

ליום ג' דפסח א. לביבות העשויות ממצה כתושה עם ביצים ומטוגנות בשמן, ברכתן בורא מיני מזונות, ולבסוף על המחיה, ואפילו אם קובע סעודתו עליהן. ומצות מטוגנות או מבושלות בכלי ראשון שעל גבי האש, אם יש אפילו באחת מהן כוית, מברך המוציא, וברכת המזון לבסוף, ואפילו אינו קובע סעודתו עליהן. ואם אין בהן כוית, ברכתן מזונות ועל המחיה אפילו בקביעות סעודה: (ח, ד)

ב. בפסח שבועות וסוכות, ילך להקביל פני רבותיו או גדולים ממנו בחכמה. והוא מעין מצות ראייה בבית-המקדש להקביל פני השכינה, וכן הוא המנהג: (צח, יא)

ג. מנהגינו (גם אצל חלק מהש"ס) לברך המוציא על מצה ומחצה, ואפילו בשבת, כי "לחם עוני" (כמו שדרשו חז"ל שרובו של עני בפרוסה) מבטל דין "לחם משנה". ומניחים את הפרוסה למעלה, ואת השלימה למטה, ואחרי גמר הברכה בוצע משתייה גם יחד (ויש נוהגין רק מהשלימה) וכך מחלק גם לשאר בני ביתו. ויש שלא נהגו כן ופרשו מהשאמי, אלא על ככר אחד בחול-המועד כבשאר ימות השנה, ועל שנים בשבת ויום טוב: (צא, טו)

ליום ד' דפסח א. החלפת מטבעות אסורה בחול המועד (כמו זולרים שקלים, או להפוך, שזה נחשב סחורה. והוא הדין שאסור לקנות ניירות-ערך או מניות מהבנק: (ק, ח)

ב. עושים בימי העומר סעודת-מצוה שהגיע זמנה כגון מילה ופדיון הבן, בשירה ובזמרה: (צב, ז)

ג. ביום טוב דפסח שבועות וסוכות, וגם בחול-המועד, מנהגינו שמברכים איש לרעהו בנוסח זה, תזכה לשנים רבות ומועדים טובים וי"א בקיאר, מועדים טובים. והלך משיב, בחיך ובימיך הטובים: (צח, יא)

ליום ה' דפסח א. אין להתעסק בשום דבר בשעה שהוא מברך ברכת המזון, אפילו לפנות דברים מהשולחן, או להחזיק תינוק על ברכיו אז: (לב, ו)

ב. לפני ברכת המזון נוהגין לכסות הלחם במפה נאה, גם בימות החול: (לב, ג)

ג. בימי החג חייבים להשיגה שלא לטפיל במקום שיבאו חסו-שלום ליד קלות ראש בהתערבות עם קלי-הדעת, ושלא יתקבצו אנשים ונשים יחד. רק יהיו קדושים, כי קדוש היום: (צח, יב)

ליום ו' דפסח א. חייב לכבד חול המועד במאכל ובמשתה וכסות נקיה, שלא יגהג בהם מנהג חול. המנהג בתימן היה, קודם השחר בחול המועד, באים לבית-הכנסת ללמוד, ומתפללים [שחרית] בזמנה, ויוצאים לאכול. וחזורים לביהכ"נ ללמוד זוהר ושלחן ערוך ודינים, עד שליש היום. ויוצאים לביתם לעשות סעודה ומשתה ושירות (וריקחים) ושמחה של-מצוה, עד זמן מנחה: (קא, הע' ח)

ב. בימים טובים, מנהגינו שאין מדליקין כלל נרות מיוחדים לכבוד היום. שדוקא בשבת תיקנו חז"ל להדליק נרות מבעוד יום, כיון שמשחשיכה אסור להדליק, משא"כ ביום-טוב שיותר להדליק בכל זמן שירצו. ויש שנהגו מקרוב לברך גם על נר שלישי-טוב [אך גם הם אינם מברכים או שהחינוך]. אבל מהרי"ץ פסק שאין לשנות המנהג הקדום, משום ספק ברכה לבטלה: (נג, יח, הע' כד)

ג. בחול המועד מותר לקצוץ ציפרניים, בין של ידיים בין של רגליים, ואפילו במספריים: (צט, יא)

ליום ז' דפסח א. המנהג לקרות בבית-הכנסת, בשביעי של-פסח שיר השירים, קודם תפילת המנחה, וקוראים גם את התרגום. ואין נוהגים שיהיו כתובים על קלף, ואין מברכין על מקרא מגילה. הרב או חזן בית-הכנסת מתחיל וקורא הפסוק הראשון, וכל הקהל שונים אחריו. וחוזר הוא לבדו וקורא תרגומו. אחריו קורא היושב לצידו (דרך ימין) פסוק שני, ושונים וכו' על זו הדרך. ואם נשאר פנאי, קורין פירוש רש"י: (צח, טו-טז)

ב. במוצאי יום-טוב לחול, או לחול-המועד, אומר בתפילה הבלדה בחונן הדעת. ועל הכוס אומר שתי ברכות, בורא פרי הגפן, והמבדיל בין קדש לחול. אבל לא על הנר, ולא על הבשמים. והטעם שאומרים בנוסח המבדיל "ובין יום השביעי לששת ימי המעשה" אעפ"י שחל היום-טוב באמצע השבוע, מפני שסדר הבללות הוא מונה: (צח, יז)

ג. יש נוהגין להרבות קצת באכילה ושתיה ביום שלאחר החג בכל שלש רגלים, והוא נקרא אסרו-חג. וטוב שלא להתענות בו אפילו חתן וכלה ביום חופתם, ולא יארציט. וממעטים ביום זה ממלאכתם: (צח, יח)

"לא יחשוב אדם, כיון שאסור לעשות מלאכה בימי חול המועד, אם כן אוכל ואשתו ואישן וְאִשְׁיָל ואשמח בהם לענג את הגוף, וישכח עונג ותועלת נפשו ונשמתו, חלילה לעשות כן. כי לא ניתנה המועדים לישראל אלא כדי שיעסקו בתורה בלי שום מלאכה המטרירה, והמה ימי רצון ומועלחים בלימודם. אלא יענג עצמו במאכל ובמשתה וכו"ב כפי הראוי, ושאר היום יהיה קודש לעבודת ה'". (קא, ה)

לאחר דברי "קשור" נהגו לומר המזמורים כדלהלן

למנצח בגנינת, מְזַמֵּר שיר: אֱלֹהִים. יִחַנְנוּ וְיִבְרַכְנוּ. יֵאָר פְּנֵי אֲתָנוּ סֵלָה: לְדַעַת בְּאֶרֶץ דְּרָבָךְ. בְּכָל גּוֹיִם, יִשְׁוֹעַתְךָ: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים. יוֹדוּךָ, עַמִּים כָּלִם: יִשְׁמְחוּ וְיִרְנְנוּ, לְאֲמִים. כִּי תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיֶּשֶׁר. וְלְאֲמִים, בְּאֶרֶץ תִּנְחַם סֵלָה: יוֹדוּךָ עַמִּים, אֱלֹהִים. יוֹדוּךָ, עַמִּים כָּלִם: אֶרֶץ, נְתַנָּה וְיִבֹלָה. יִבְרַכְנוּ, אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: יִבְרַכְנוּ אֱלֹהִים. וְיִירָאוּ אוֹתוֹ, כָּל אֲפְסֵי אֶרֶץ:

גָּבְרוּ חֲסָדָיו עֲלֵינוּ, וְלֹא כָלוּ רַחֲמָיו מִמֶּנּוּ: וְיִדְבֵר אֱלֹהֵינוּ, אֲשֶׁר, לִפְנֵי יְיָ:

ונוטלים מים אחרונים עד פרק שני מן האצבעות, ומקנחים גם את השפתיים. ומנהגינו לכסות הלחם במפה נאה גם בימות החול, ואף מתי שאין מברכין על היין. ומסלקים כל שיירי המאכלים וכ"ש העצמות והקליפין, לכבוד הברכה. (זב, א)

לפני שיברך, יחשוב לעצמו שה' נתן לו את כל ההנאה לפניו משורת הדין, והוא מטבעו אינו ראוי לשום טובה כי תחילתו מעפר, ובכל זאת ה' נתן לו חיים וסיפק לו הנאות וכל צרכיו. (כו"ג, יז)

נוהגים לומר תחילה פסוק זה

אֲבָרְכָה אֶת יְיָ, בְּכָל עֵת. תָּמִיד תִּהְיֶה לְפָנָי: וְיִשׁ נֹהֲגִים לְהוֹסִיף וְיִבְרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדְךָ. וּמְרוֹמֶם, עַל כָּל בְּרָכָה וְתִהְיֶה לָּהֶם:

שלושה או יותר שישבו לאכול יחד, חייבים בזימון.

המברך אומר רבותי ברכו. והם עונים בָּרַךְ: ואומר בָּרַךְ (מעשרה מוסיף לאלהינו) שְׂאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ: והם עונים בָּרוּךְ (מעשרה מוסיפים לאלהינו) שְׂאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ וּבְטוֹבוֹ חֵינּוּ: והמברך חוזר ואומר בָּרוּךְ (מעשרה מוסיף לאלהינו) שְׂאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ וּבְטוֹבוֹ חֵינּוּ: ומברך ברכת המזון.

ונכון שכולם יברכו עמו מלה במלה בלחש, ויסיימו כל ברכה לפניו שלש תיבות, כדי שיענו אמן אחר כל ברכה. (זב, ה)